Juristi vastaa

Julkaistu Eläinlääkärilehdessä 4/2015

Työntekijä vai ammatinharjoittaja?

Rajanvedosta työntekijän ja itsenäisen ammatinharjoittajan välillä tulee jäsenneuvontaan useita kyselyjä. Myös viime kesän jäsenkyselyssä aihe nousi esille. Eniten päänvaivaa aiheutuu tilanteista, joissa eläinlääkäri toimii toisen omistamalla eläinlääkäriasemalla. Oikealla rajanvedolla on merkitystä sekä työn suorittavalle eläinlääkärille että eläinlääkäriasemalle.

Ero työntekijän ja ammatinharjoittajan välillä näkyy selkeimmin siinä, että työntekijä noudattaa työnantajan määräyksiä ja toimii hänen valvontansa alla epäitsenäisenä palkansaajana. Ammatinharjoittaja sen sijaan on itsenäinen, omaa liiketoimintaa pyörittävä yrittäjä, joka hoitaa oman kirjanpitonsa ja arvonlisäveroasiansa. Ammatinharjoittajalla ei ole työnantajaa. Toisen asemalla toimiva ammatinharjoittaja on sen sijaan omistajan tasavertainen sopimuskumppani.

Todellisessa ammatinharjoittajatapauksessa sopimusosapuolten oikeudet ja velvollisuudet määräytyvät laajalti sopimuksen perusteella, sillä ammatinharjoittajia varten ei ole olemassa samankaltaista kattavaa ja pakottavaa lainsäädäntöä kuin työntekijöiden osalta. Sopimuksessa kannattaa huolella määritellä, mitkä tehtävät kuuluvat kullekin osapuolelle. Muutoksista sopimukseen, kuten lisätehtävien suorittamisesta, on sovittava yhdessä. Ammatinharjoittajaksi ryhtyvän kannattaa tarkasti laskea, millaista korvausta vastaan sopimukseen sitoutuu, sillä ammatinharjoittajan on itse maksettava muun muassa eläke- ja vakuutusturvansa eikä hän saa sairausajan palkkaa tai lomakorvausta asemalta. Ammatinharjoittajan on otettava tarkasti selvää myös omista velvollisuuksistaan ja vastuistaan, mitä tulee esimerkiksi kirjanpitoon ja veroasioihin.

Kun arvioidaan, onko osapuolten välinen sopimussuhde työsuhde vai muuta, lähdetään osapuolten välisen sopimuksen sisällöstä ja tarkoituksesta sekä siitä, miten osapuolet ovat toimineet. Koska rajanveto työntekijän ja ammatinharjoittajan välillä tulee työsopimus- ja verolainsäädännöstä, asia ei kuitenkaan ole yksistään osapuolten määrättävissä. Jos työsuhteen tunnusmerkit täyttyvät, on eläinlääkäri työntekijä, olipa osapuolten sopimus otsikoitu miten tahansa. Riski siitä, että eläinlääkäriä pidetään työntekijänä voi kasvaa, jos eläinlääkäri toimii vain yhdellä asemalla ja sopimussuhteeseen liittyy työsuhteenomaisia piirteitä.

Rajanvedossa työntekijän ja ammatinharjoittajan välillä kannattaa olla tarkka. Vero- tai työsuojeluviranomaiset voivat tarttua asiaan. Asia voi myös johtaa tuomioistuinkäsittelyyn. Vääränlaisella rajanvedolla voi olla etenkin eläinlääkäriasemalle ikäviä veroseurauksia ja se voi johtaa työnantajamaksujen takautuvaan perimiseen, vahingonkorvausvelvollisuuteen ja jopa rikosoikeudelliseen vastuuseen.

Annika Pohjolainen
OTM, VT, liiton yrittäjäasiamies

Ammatinharjoittaja pähkinänkuoressa:

- **toimii yleensä toiminimellä kantaen omaa liiketoimintariskiä**
- **vastaa omasta kirjanpidosta**
- **voi kuulua ennakkoperintärekisteriin, voi olla arvonlisäverovelvollinen**
- **suorittaa tehtävänsä itse päättämällään tavalla, eli ei ole aseman työnjohdon tai -valvonnan alaisena**
- **on lähtökohtaisesti ilman erillistä lupaa oikeutettu palkkaamaan itselleen apulaisia ja teettämään tehtävänsä työntekijöillään**
- **saa suorittaa toisillekin sopimuskumppaneille tehtäviä (myös aseman kilpailijoille) sopimuksen kestäessä tai sen päätyttyä ellei erikseen ole sovittu muuta**
- **vastaa itse omasta eläketurvastaan**
- **järjestää itse vakuutusasiansa esimerkiksi ottamalla vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen**
- **järjestää omat työnsä, eli ei ole työaikaa, ei oikeutta ylityökorvauksiin**
- **järjestää omat lomansa, eli ei oikeutta lomakorvauksiin tai lomarahoihin asemalta**
- **vastaa omista sairastumisistaan, järjestää itselleen mahdollisen niin sanotun työterveyshuollon**
- **ei nauti työntekijään verrattavaa suojaa. Periaatteessa asema voi irtisanoa sopimuksen ilman erityisiä perusteita**
- **tehtävien suorittamisesta syntyneitä kuluja, kuten työvälineiden hankkimista, ei ilman erillistä sopimusta korvata**
- **työttömyyskassana on ammatinharjoittajille ja yrittäjille tarkoitettu työttömyyskassa (esimerkiksi SYT- tai AYT-kassa)**